

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko Spółdzielczemu Bankowi Ludowemu w E.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Wysokość obowiązującego oprocentowania podawana jest do wiadomości Posiadacza, w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych. ”;

II. Obciąża pozwanego Spółdzielczy Bank (...) w E., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego Spółdzielczego Banku (...) w E. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Spółdzielczego Banku Ludowego w E..

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3524/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 listopada 2010 r., powód - Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...)” stasowanego przez pozwanego - Spółdzielczy Bank (...) w E., o treści: „Wysokość obowiązującego oprocentowania podawana jest do wiadomości Posiadacza, w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych.”, zawartego w §2 ust 5 Umowy.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niezgodnie z prawem przewiduje, że bank nie będzie zobowiązany do należytego indywidualnego informowania klientów o wprowadzonych zmianach co do istotnych cech swojego świadczenia – oprocentowania konta oszczędnościowego.

W odpowiedzi na pozew, pozwany Spółdzielczy Bank (...) w E., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o rozstrzygnięcie o kosztach sądowych stosownie do wyniku sprawy przy uwzględnieniu norm przepisanych .

W uzasadnieniu pisma, pozwany podniósł, iż postanowienie §2 ust 5 Umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) jest postanowieniem dotyczącym obowiązku informacyjnego banku. Pozwany wskazał, iż treść tego postanowienia jest zgodna z treścią postanowienia art. 111 ust 1 ustawy Prawo bankowe. Dodatkowo pozwany wskazał, iż Bank realizując swoje obowiązki informacyjne udostępnia informacje na swojej stronie internetowej pod adresem www.sbl.elblag.pl.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - Spółdzielczy Bank (...) w E. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...)”, który zawiera zakwestionowane postanowienie umowne o treści: „Wysokość obowiązującego oprocentowania podawana jest do wiadomości Posiadacza, w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych.”

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść, jak również pozwany nie wykazał a nawet nie twierdził, iż klauzula ta była indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, tylko kwestii dotyczących obowiązku informowania o wysokości obowiązującego oprocentowania konta.

Do rozstrzygnięcia pozostało zatem, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania. Podkreślił należy przy tym, iż „interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes taki jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Wysokość obowiązującego oprocentowania podawana jest do wiadomości Posiadacza, w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych” spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c. albowiem przewiduje, że informacja o wysokości obowiązującego Posiadaczy oprocentowania konta, nie zostanie doręczona klientom Banku, a informacje o tej wysokości Bank poda „w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych”. Takie ukształtowanie treści postanowienia umownego klóci się w ocenie Sądu ze zdefiniowanymi na wstępie dobrymi obyczajami, ponieważ prowadzi do dezinformacji konsumenta poprzez wykorzystanie jego niewiedzy co do przysługujących mu uprawnień, w sytuacji zmiany obowiązującego oprocentowania.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, iż Sąd dokonując abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy, bada zakwestionowane postanowienie na tle pozostałych zapisów tego wzorca. Mając na względzie powyższe Sąd dokonując analizy spornego postanowienia na tle pozostałych postanowień wzorca umowy zważył, że zakwestionowane postanowienie odnosi się do informowania „Posiadacza” o wysokości obowiązującego oprocentowania. Pod pojęciem „posiadacza”, zgodnie z treścią wzorca, należy rozumieć osobę będącą już stroną „umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...). Sąd zważył również, że w treści zakwestionowanego wzorca w§2 ust 1 zastrzeżono, że „środki gromadzone na rachunku podlegają oprocentowaniu według zmiennej stopy procentowej w wysokości określonej Uchwałą Zarządu Banku”. W ust 2 tego paragrafu określono, iż „zmienna stopa procentowa oznacza, że oprocentowanie w trakcie trwania Umowy może ulec zmianie (...)” Oznacza to, iż pozwany z góry założył, iż ta cecha świadczenia – wysokości oprocentowania konta, ulegać może zmianom. Sąd zważył również, że w §2 ust 3 wzorca podana jest wysokość oprocentowania w dniu zawarcia umowy. Z powyższego wywieść należy, iż wiadomość o wysokości obowiązującego oprocentowania oznacza faktycznie informację o nowej (zmienionej) wysokości oprocentowania, innej niż ta wskazana w umowie, która będzie obowiązywała Posiadacza.

W świetle powyższego może budzić wątpliwości czy podanie do wiadomości Posiadacza „w lokalach Banku w formie komunikatów na tablicy ogłoszeń oraz na wyciągach bankowych” wiadomości o wysokości obowiązującego oprocentowania – tj. o innej w stosunku do wskazanej w umowie , wysokości oprocentowania, bez jednoznacznego określenia o konieczności indywidualnego doręczenia informacji o zmianie oprocentowania konsumentowi, gwarantuje zapoznanie się z jego treścią. Zaznaczyć należy, iż zapoznanie się przez konsumenta z informacją dotyczącą wysokości obowiązującego oprocentowania, w trakcie trwania umowy rachunku bankowego, ma dla niego znaczenie, bowiem, jak wynika z treści art. 384¹ k.c., mającego zastosowanie w niniejszym przypadku, z uwagi na występowanie w omawianym przypadku stosunku umownego o charakterze ciągłym, nowe wysokości oprocentowania będą wiązały

drugą stroną umowy tj. konsumenta m.in. jeżeli strona nie wypowie umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. A zatem w sytuacji gdy konsument nie otrzyma informacji o obowiązującej wysokości oprocentowania konta, i w związku z tym nie złoży w terminie stosownego oświadczenia o wypowiedzeniu umowy, będzie go wiązała nowa obowiązująca wysokość oprocentowania konta.

Wskazać wreszcie należy, iż zgodnie ze stanowiskiem doktryny (tak np.: M.Olczyk (w:) F. Zoll (red) Prawo bankowe. Komentarz. Zakamycze, 2005) „wymóg ogłaszania informacji zawarty w art. 111 pr. Bank. stanowi publicznoprawny obowiązek banku. Obowiązek ten nie ma jednak nic wspólnego z obowiązkiem doręczania wzorców umownych (regulaminów bankowych) konsumentom. Przepis (art. 111) go nakładający ma charakter bezwzględnie obowiązujący i jako taki nie może zostać wyłączony lub ograniczony w drodze umowy lub innej czynności prawnej. Oznacza to, że zawierając umowę z konsumentem bank ma wobec niego spełnić dwa rodzaje obowiązków: po pierwsze prywatnoprawny, wynikający z Kodeksu cywilnego, a polegający na doręczeniu wzorca, co stanowi zarazem warunek skutecznej jego inkorporacji do umowy. Po drugie obowiązek publicznoprawny, polegający na udostępnieniu w miejscu wykonywania czynności informacji, o których mowa w art. 111 pr.bank. Żaden z tych obowiązków nie może być zastąpiony przez drugi (tak też E. Łętowska, Prawo..., s. 316-317, która twierdzi, że należy uznać, że publikacja, ogłoszenie, promulgacja co do zasady nie zwalniają autora takiego wzorca od spełnienia powinności wynikającej z art. 384 § 1 k.c. oraz że art. 111 pr.bank. ani nie wyklucza innych (obok promulgacji) sposobów łatwego udostępnienia treści regulaminu, ani prawnie nie niweczy "możliwości domagania się" (inna sprawa, czy to będzie skuteczne) innego udostępnienia wzorca; ponadto ciągle należy pamiętać o obowiązku doręczania wzorców w umowach z udziałem konsumentów). Oczywiście chodzi o to, że bank nie może zrezygnować z zawarcia w regulaminie bankowym, np. stawek oprocentowania i odesłania konsumenta w miejsce, gdzie się może z tymi informacjami zapoznać. W tej sytuacji będzie to oznaczało brak inkorporacji aktualnie stosowanych przez bank stawek oprocentowania w określonym typie umowy, w konsekwencji jej nieoprocentowanie (np. przy kredycie) bądź ustalenie rynkowej stawki oprocentowania (np. w umowie rachunku bankowego). Należy przy tym pamiętać, że samo doręczenie wzorca przed zawarciem umowy nie oznacza jeszcze skutecznej inkorporacji postanowień wzorca do umowy. Dopiero stworzenie możliwości łatwości dowiedzenia się o treści wzorca oraz jego doręczenie przed zawarciem umowy powodują inkorporację postanowień zawartych w regulaminie bankowym. Nie jest również zrównane z wypełnieniem obowiązku doręczenia wzorca, doręczenie wyciągu wzorca lub informacji o jego istnieniu, z zaproszeniem do jego zapoznania się z nim w siedzibie proferenta, nawet gdy informacje te lub ich część zostały ogłoszone w sposób ogólnie dostępny w miejscu wykonywania przez bank czynności.”

Dalej wskazano, iż „nie należy zapominać, że wszystkie przedstawione powyżej reguły (odnośnie do inkorporacji poszczególnych informacji) obowiązują bank w czasie zmiany jakiegokolwiek postanowienia regulaminu. Dotyczy to w szczególności stawek oprocentowania środków na rachunkach bankowych, kredytów i pożyczek czy stosowanych stawek prowizji i wysokości pobieranych opłat, gdyż to właśnie tego typu informacje ulegają najczęściej zmianom. Ponieważ są one postanowieniami kształtującymi prawa i obowiązki stron umowy, dlatego ich zmiana powoduje zmianę treści umowy, a w konsekwencji konieczność zastosowania treści art. 384¹ k.c. Chodzi więc o to, że dopiero spełnienie wszystkich przesłanek warunkujących skuteczną inkorporację (w tym oczywiście doręczenie) i nieskorzystanie przez konsumenta z terminu do złożenia wypowiedzenia umowy, prowadzi do uzyskania mocy wiążącej zmienionych postanowień.”.

Zważyć przy tym należy, iż aby można było uznać postanowienie o zmiennej stopie procentowej za poprawnie sformułowane, a co za tym idzie – wiążące drugą stroną – musi ono w przypadku gdy drugą stroną umowy jest konsument spełniać przesłankę poinformowania klienta – konsumenta w treści klauzuli o prawie do wypowiedzenia umowy w odpowiednim terminie, natomiast oceniana klauzula takiej informacji nie zawiera.

W świetle powyższego Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie.

Tymczasem do obowiązków przedsiębiorcy jako profesjonalisty należy formułowanie postanowień umownych w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla konsumenta.

Wszystko to uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzo na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza